

ben fekete a korom, később azonban szürkés színű lesz, hosszabb idő múltán pedig a csőben rozsdá is képződik, ha a fegyver kitisztítva és bezsirozva nem lett.

Közvetlen a lövés után a fegyver csöve még meleg s benne a lőpor füstje is gomolyog.

Megvizsgálás végett az ilyen fegyvert, melynél a lövés ideje kétséges, a szakértőnek mielőbb át kell adni, de hogy a levegő hozzájárulásával az elváltóság ne gyorsíttassék, a csőtorkolatot viaszszal, a töltényürt pedig gyapottal el kell zárni. Ha közvetlen a lövés után azt akarjuk megtudni, hogy a két csövű fegyver melyik csövéből lőttek, akkor a cső végével érintsük orrunk hegyét; ezzel, mint testünk legérzékenyebb részével legbiztosabban megérezhetjük, hogy melyik cső meleg még, azaz melyikből lőttek.

Nagyítóval meg lehet látni a golyón, hogy a fegyvercsőnek hány huzagja van, s azok mily mélyek; az elültöltő fegyverek golyóin pedig meg lehet látni, hogy azok mivel lettek leverve. A golyó különben a fegyver ürméretére is enged következtetni.

Ha a testben, a söréten vagy golyón ruhamaradványokat, állatoknál pedig állati szőrt találunk, úgy ez annak a jele, hogy vagy közelből történt a lövés vagy egy olyan fegyverből, mely tisztítva és zsirozva nem lett.

Szálfegyvereknél, mint kard, szurony, a vérnyomokat a hüvely szájnnyilásánál és a faszilánkokon, továbbá a penge netáni törésein vagy csorbáin kell keresnünk.

II. A gyujtogatás.

A rendőrközeg legnehezebb feladatai közé tartozik a tüzesetek nyomozása és pedig azon oknál fogva, mert a gyujtó eszköz pl. a gyufa a tűzvész alkalmával szintén elég s így a helyszinén egyáltalában nem marad semmi sem, ami a nyomozó közeget eredmény-

hez vezetné. De ha maradna is a helyszinén egy félig elégett gyufaszál, abból is még édes keveset lehetne következtetni.

Mindezek dacára tűzesetek alkalmával egyes körülmények megállapítása már azért is szükséges, hogy legalább annak keletkezési módjával legyünk tisztában, mert nincs kizárva, hogy ezen az alapon a tűz okozóját is kideríthetjük.

1. Elemi csapás.

Tűz négy főokból keletkezhetik, u. m. elemi csapás folytán, véletlenségből, gondatlanságból, vagy szándékos felgyújtás által. Az elemi csapás alatt itt villámcsapást kell értenünk, mely olyképen okozhat tüzet, hogy égi háboru alkalmával a légköri elektromosság szikrája, a villám, valamely magas tárgyba, fa, torony, házba stb. belecsap s azt meggyújtja.

A tűz ezen keletkezési módjának megállapítása a legkönnyebb, mert a villám mennydörgés kíséretében szokott lecsapni, s így ha a meggyújtott tárgy közelében emberek laktak vagy tartózkodtak, azoknak ezen körülményről okvetlen lesz tudomásuk. A helyszinét vizsgálva a villámcsapás nyomait mi is felfedezhetjük, amennyiben azon helyeken levő vas-tárgyak pl. vaslépcsők, melyeken a villám végig futott, mágnesesekké válnak s a hozzájuk tartott apró vasdarabkákat, pl. vasszegecskéket magukhoz rántják.

Itt meg kell jegyeznünk, hogy a nagyobb házakon levő villámhárítók az egész épületet a villám gyújtó hatása ellen nem védik. A villámhárítónak a villámra gyakorolt vonzó hatása csak körülbelül akkora területre terjed ki, mint a mekkora területe egy 10—20 m átmérőjü körnek van.

2. Véletlenség.

A véletlenségből keletkezett tüzesetek leginkább a házbeliek vigyázatlanságából erednek. Így pl.: ha az égő lámpát egy ablak párkányára helyezik s az ablak esetleg nincs bezárva vagy kiakasztva, megtörténik, hogy egy erősebb szélroham az ablakot kicsapja s a lámpát feldönti. Avagy megtörténhetik, hogy valaki égő lámpát visz a kezében s megbotlik, elesik s a lámpából szétömlő petroleum meggyulad. Az is gyakori eset, hogy a takaréktűzhelyen melegedő macska szőre tüzet fog s az állat kinjában a padlásra szalad s a széna közé buvik s ezáltal azt felgyújtja.

Néha fizikai okok is közrehatnak a tűz keletkezésénél.

Nagy melegben pl.: a háztetőre dobott üvegdarabok gyujtólencseként egy pontra gyűjtik a napsugarakat s azon akkora hőfok fejlődik ki, hogy a parázs-száraz tető lánggra lobban.

Épúgy oka lehet a tűznek a szemétdombra dobott törött tintás üveg, ha erős napfény éri. Homoru és fényesre csiszolt fémtárgyak hasonló hatást idéznek elő. Oltatlan mészhízzel leöntve szintén tüzet fog. Megtörténhetik tehát, hogy mészhízzelés közben eső ered s a mészhíz égni kezd.

Nagy szárazság idején a legnagyobb elővigyázat mellett is tüzet fog sok könnyen gyuló tárgy, ha pl. tűzijátékból vagy a mozdonykéményből kipattanó szikra éri.

Szétrakott dynamit kisebbszerű rázkódtatásra is, mint pl. ha az ajtó becsapódik, felrobbanhat.

Chemiai okok is előidézhetik a tüzet, ha pl. takarmányt nedvesen raknak össze s a hosszas esőzés miatt nincs idő azt ismét szétteregetni; a takarmányból fejlődő gázok hosszas gőzölgés után végre lángot vetnek.

Olajos és zsiros rongyok, szén összehalmozva ugyanezen okból szintén tüzet fognak.

Torokvíznek használni szokott clorkaliumpor a forró kályhára téve felrobban és tüzet okozhat.

Ha benzin, világító gáz tartályukból elpárologva a szoba levegőjével egyesülnek, robbanást és tüzet okoznak, mihelyt valaki az ily levegőjü szobában gyufát gyujt.

Liszt, juta, len vagy kenderporral telt levegőjü malmokban és gyárakban is tűzvészt lehet okozni, ha valaki ott gyufát gyujt. Pókháló nem gyulad meg.

Ilyen esetek előfordultával mindenesetre szakértők véleményét kell meghallgatni. A nyomozó eleget tesz kötelességének, ha megállapítja, hogy hol keletkezett a tűz s ezen helyen, vagyis az úgynevezett tűz fészkében, eredetileg mily tárgyak vagy anyagok voltak s azok mily kezelés, behatás alatt áliottak.

Ez utóbbiakat azon tanuk kikérdezése utján lehet megtudni, kik a hely szine közelében tartózkodtak, mert ezeknek pl. a robbanásról okvetlen tudomással kell birniok.

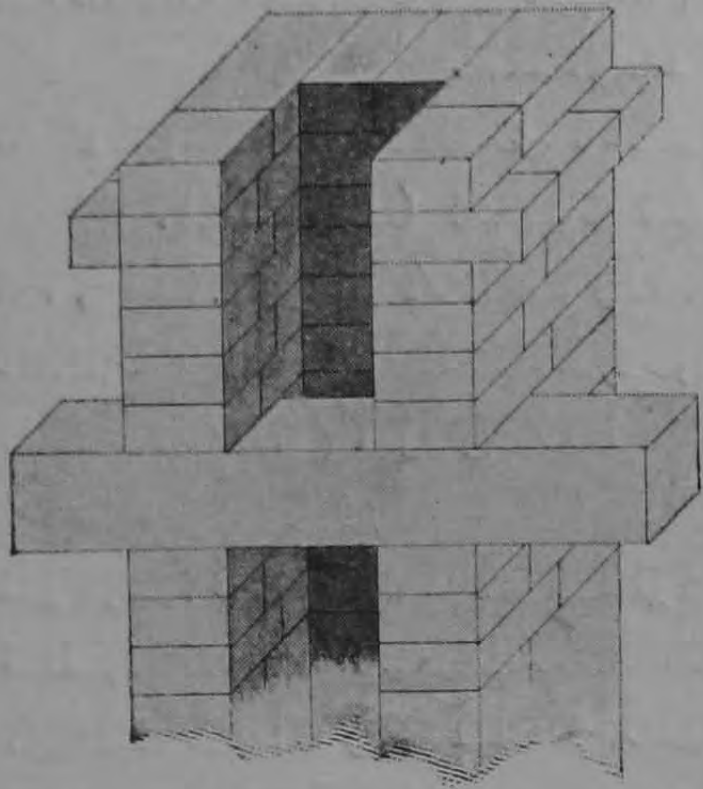
A tűz fészkének átkutatásánál is találhatunk tárgyakat, mik a tűz keletkezési okára engednek következtetni; ilyenek pl. a lámpa fémtartója, a megolvadt üveg, az elégett anyag maga, pl. a mész. A tűz szinhelyén elterjedt szag, pl. a benzin és petroleum szag s a robbanás hatásai, u. m. a kitört ablaktáblák szintén tájékoztathatnak a tűz keletkezésére nézve.

Ha a szoba padlóján szétömlött a gyujtóanyag, pl. petroleum, úgy a felszakított padló alsó felületén a petroleum nyomai meglátszanak.

3. Gondatlanság.

A tüzesetek nagy része gondatlanságból keletkezik.

A gondatlan ház népe a tüzes hamut a padlásra vagy szemétdombra szórja ki.

10. ábra. Beépített gerenda.

széna körül lehajolva elhullatja őket, az iga-
vonó állatok rátaposva a gyufára, tüzet okoznak.

A hibás építkezés is oka lehet a tűznek, ha pl. a
kéménybe gerendát építenek be; erős tüzelés közben
ez tüzet fog s végigégve, az egész házfedelet meg-
gyújtja. (10. ábra.)

A kémény havonkénti tisztogatásának elmulasz-
tása kéménytűzet idézhet elő. A repedezett kémény,
kályha körül összehalmozott fa, forgács, ruha, széna
stb. s a kipattanó szikrától könnyen meggyulad.

Gyulékony tárgyak közelében tűzveszélyt okoz-
hat a lövöldözés is, mert a tüzes fojtás a szalmafe-
deles házat könnyen meggyújtja. Faluhelyen szüreti
ünnepélyeken gyakori ez az eset.

Cséplőgépeknél a gőzgép kéményéből kipattanó
szikra tüzet okoz, ha nincs szikrafogó rajta; épúgy
a vasuti mozdony szikrái is felgyújtják a töltés men-
tén termelt és már száraz gabonát, ha a tűztávlat
határán nem szántják meg a biztosító barázdát.

Gyorsfőzők takarításának elmulasztása folytán
az el nem használt spiritusz gázokat fejleszt, melyek
meggyújtáskor robbanva, hatalmas lángokat vetnek;
nem egy nő esett már ily tűz martalékává.

A villamos vezetékek rövidzárlata óriási tüzek-

Tűzveszélyes helyen csür-
ben, padlason pipázó munká-
sok gyakran okoznak tüzet.

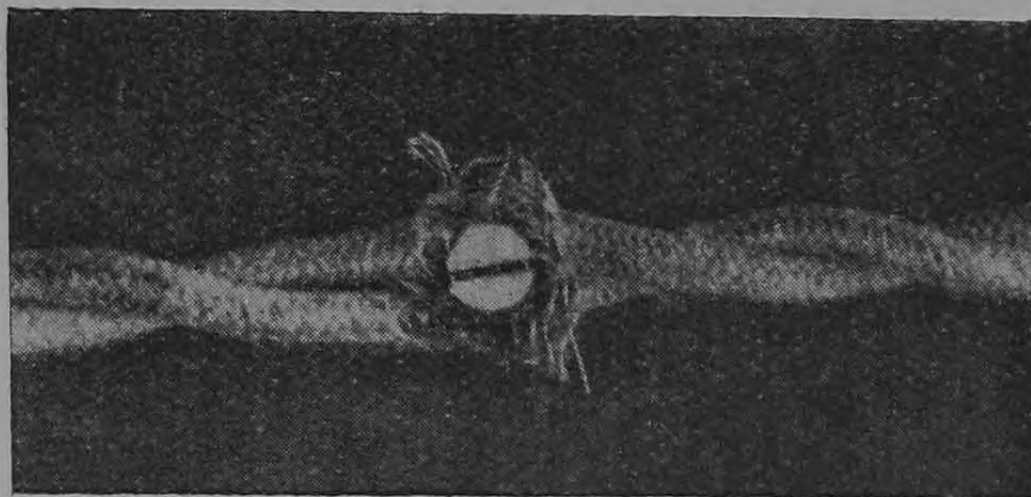
Felügyelet nélkül maradt
gyermekek gyufával való
játék közben tűz okozóivá
válnak.

Faluhelyen különben a
kénes- és kakasgyufa sok tűz-
veszedelem okozója; sok pa-
rasztember kalapszalagja
mögé dugdossa ezen gyufá-
kat s munka közben szalma,

nek vált már okozójává. Színházi díszletek, kirakatok, függönyök könnyen gyulnak meg ily módon. A rövidzárlat úgy jön létre, ha a kétféle áramot vezető és egymáshoz illesztett drótok biztosító burkát valamiképp, pl. egy szögnek közbeverése által, lehántják, amely alkalommal az egyik drótból a másikba átpattanó szikra még a nehezen gyuló tárgyakat is meggyújtja. (11. ábra.)

Színházakban ez ellen úgy védekeznek, hogy a villanyos vezetékekkel ellátott díszítményeket impregnálják, azaz tűzálló-anyaggal vonják be.

Villamos vezeték okozta tüzet vízzel veszélyes

11. ábra. Rövidzárlat oka szemléltetően ábrázolva: vezeték közé vert szög.

oltani, mert a víz a drótok biztosító burkát átnedvesíti s melyek ezáltal az áramot még jobban vezetik. Egyedüli oltási mód a vezetéknek kikapcsolása vagy elzárása.

A világító gázcsap elzárásának elmulasztása folytán a kiömlő gázok zárt helyen nemcsak emberhalált idéznek elő, de a szoba levegőjével egyesülve, robbanó gázt is alkotnak, melyben a meggyújtott gyufa óriási robbanással lángtengert rögtönöz.

Ugyanily veszéllyel jár bányákban a bányalég, miért is ily helyeken sem szabad gyufát gyújtani. Ily helyen a munkások biztosító lámpát használnak.

Még nagyobb veszéllyel jár azon óvóintézkedések

elmulasztása, melyek a robbanó szerek gyártása, szállítása és kezelésére vannak előírva. A dynamit, ekrazit, lidit, fülöpít, menilit, nitroglycerin, puszkapor oly anyagok, melyek ütés, rázás, lökés, gyújtás következtében nemcsak robbannak, hanem egyuttal gyujtanak is. Ha a kátránnyal telt hordó belülről kezd égni, úgy a donga között is kiég, mert a kátrány ide is beszivárog, ha azonban a hordó üres és a tűz kívülről éri, úgy a dongák mindenütt egyformán szenesednek el.

Meg kell említenünk még az erdőtüzeket, melyek gyakran az erdőben rakott tűz felügyelet nélkül hagyásával okoztatnak.

A gondatlanságból okozott tüzesetek nyomozásánál ugyancsak a helyszinén legelőbb jelen volt egyének kikérdezése és a tűzoltóparancsnok szakértői véleményének meghallgatásával legelőbb is azt kell megállapítanunk, hogy hol volt a tűz fészke, továbbá a ház népének kikérdezésével, hogy pl. a kigyulladt házban, pajtában ki fordult meg utoljára?

A kettő összevetésével könnyen megállapíthatjuk, hogy mi lehetett a tűz oka? Pl. a tűzoltók állítása szerint és a tűzhöz siető szomszédok nyilatkozatából is megtudjuk, hogy a pajta belsejéből ütött ki a tűz. A káros állítása szerint a pajta a tűz észrevételkor zárva volt. Mindezekből levonhatjuk a következtetést, hogy a pajta gondatlanságból gyulladt ki s ennek igazolásául már csak azt kell kutatnunk, hogy vajjon ki járt utoljára a pajtában és pl. ki pipázott ott?

Avagy pl. megállapítjuk, hogy a tűz a kémény mellett délben, ebédfőzéskor ütött ki; ekkor feltehető, hogy esetleg heves tüzelés folytán a kéményből kipattanó szikra okozta a tüzet.

Robbanó anyagok okozta tűznél kérdezősködni kell, hogy hallatszott-e a robbanás, gépek és villamos

vezetékek tüzeinél pedig szakértők véleményét kell meghallgatni.

Terméségeskor esetleg a biztosító társulat kiküldöttjének véleményét is meg kell hallgatni, ki különben minden biztosított vagyon elézésekor már szerzett tapasztalatainál fogva is sok tanulságos jelenségre fog a nyomozáskor figyelmeztetni.

Jó szakértő a tűzoltóparancsnok, kéményseprő, gépész, gyári művezető is.

Igen fontos tanúk tüzesetkor a tűzoltók, köztük a csővezető, a ház népe, a szomszédok s a kik a tüzet legelőször észrevették.

4. Szándékosság.

Büntetőjogi szempontból legjelentősebb a gonosz szándékból okozott tűzvész, vagyis a gyújtogatás.

Ez vagy érdekből történik vagy bosszúból vagy beteges vágyból.

Érdekből gyújtogatnak az ácsok, hogy munkát kapjanak, a pásztorok, hogy az elégett erdő legelővé tétessék, a biztosítási ügynök, hogy jutalékot kapjon, a kereskedő, hogy magasra biztosított áru értékét megkapja. Régi gyárakat néha azért gyujtanak fel, hogy helyettük modern berendezésű új gyár épüljön. Rablógyilkosok azért gyújtogatnak, mint pl. Dánoson, hogy a tűz bűncselekményük nyomait megsemmisítse, választók, hogy a helybelieket a szavazástól visszatartsák, gonosztevők, hogy a közfigyelmet valamely készülő merényletükről eltereljék, vagy tolvajok, hogy az égő házból lophassanak. Bosszúból gyújtogat a káros haragosa, hogy ellenfelének kárt okozzon vagy, hogy alvó haragosát tűzzel elpusztítsa, a megcsalt vőlegény, hogy hűtlen kedvese lakodalját megzavarja, a csavargó vagy koldus, hogy magát valamely község szívtelen és könyörtelen lakóin megboszulja.

Aki beteges vágyból gyujtogat, az pyromániában szenved. Ilyennek célja az, hogy a tűzben gyönyörködjenek.

Az érdekből történt gyujtogatásnál az érdekelt fél magánviszonyait és a gyujtogatás indító okát kell kutatnunk. E tekintetben néha a tűz színhelyén talált körülmények is nyomra vezetnek; pl. ha tűzesetnél egy kereskedő üzletében a cukordobozokat szalmával találjuk kitömve, vagy ha az értékesebb áruk még a tűz kiütése előtt biztonságba helyeztettek stb.

Néha a kár és a biztosítási összeg nagysága közt mutatkozó aránytalanság is elárulja a haszonlesésből okozott gyujtogatást. A kárösszeget szakértő véleményének meghallgatásával kell megállapítani.

A káros magatartása is elárulja néha a csalási szándékot, pl. ha a káros a tűz kiütése előtt felöltözve fekszik le, vagy eltávozik ugyan hazulról, de megmotoszásakor nála találjuk összes értéktárgyait, melyeket feltehetőleg azért vett magához, hogy őket megmentse.

Gyujtogatásra lehet következtetni, ha a községben egyszerre több helyen üt ki a tűz, vagy ha a tűz színhelyén gyujtóanyagot találunk. Gyujtóeszközök általában a könnyen égő anyagok, mint gyufa, gyertya, petroleum, spiritusz stb.; kivételes gyujtóeszközök: a gyujtólencse, a gyujtózsinór, az ébresztő óra, mely gyujtóeszközökkel a tűz kiütését időzíteni lehet s a tettesnek ideje marad nagyobb távolságra elmenni. Minél hosszabb a gyujtózsinór, annál később üt ki a tűz; a padlásnyílásba helyezett gyujtólencse csak akkor fog tüzet okozni, ha nap sugarak érik, azaz, ha a nap besüt a padlásnyílásba.

Az ébresztő óra verőfeje csak akkor okoz tüzet, azaz a gyujtóanyaggal összeköttetésbe hozott zsineget csak akkor rántja el, amikor az ébresztő szerkezet be van igazítva. Az ily módon okozott tűzesetet néha a tanúk kikérdezésével is fel lehet deríteni, mert

ezen időzített gyújtóeszközökkel a tettes előzetes kísérleteket is szokott végezni s nincs kizárva, hogy ezeket észreveszi valaki. Ha a felgyújtás nem sikerül, úgy a cselekménynek árulója lesz a helyszínén talált gyújtóeszköz. Gyújtogatásra lehet következtetni akkor is, ha pl. egy háznak valamelyik sarkán kívülről csap fel a láng. Boszúból okozott tüzet árulhat el az a körülmény is, ha a szél irányába eső szalmakazal tüzes pernyéi oly házra esnek, melyben pl. a gyanúsított haragosa alszik.

Az elmebajos gyújtogatók rendszerint azáltal árulják el magukat, hogy oly helyen foglalnak állást, ahonnan a tűzben gyönyörködhetnek s ennek hangosan kifejezést is adnak; gyanut keltenek pedig már azáltal is, hogy minden tűznél jelen vannak, de az oltásnál közre nem működnek.

A gyújtogatással gyanúsított egyén védelméül az alibit mindenkor elfogadnunk nem lehet, mert tekintetbe kell vennünk, hogy időzített gyújtogatásnál a tettesnek elég ideje van a menekülésre. Lehetséges továbbá, hogy a káros csupán felbujtó volt s ez esetben könnyű volt a felbujtó által okozott tüztől távol lennie.

Végül még kell még jegyeznünk, hogy az égő házban talált hullát mindig boncolni kell, mert csak így lehet megállapítani, hogy a tűz, avagy más valami okozta-e a halálát?

III. A lopás.

1. A lopás nyomozásáról általában.

A lopás a bűnesetek túlnyomó százalékát képezi, mert a gonosztevők nagy részét a pénzvágy tereli a bűnös útra és a pénzszerzésnek legkönnyebb módja a lopás.

Ma már ezerféle módja van a lopásnak, mert az